

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Váci-körút 18,
hová minden küldemény
intézendő.

POLITIKAI JELLEGŰ,
ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 16 kor.
Fél évre ..... 8 >
Negyedévre ..... 4 >

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A megtámadott szabadelvűség. Irta: *Palágyi Lajos*. — A zsidókérdés. Irta: *R. B.* — Hajléktalanok otthona. Irta: *Komáromi Sándor*. — Meturgeman. (Afrodité a talmudban. — Két új állás. — Nevelés. — A csodarabbi. — Két Jézus. — Margit. — Az Egyenlőség.) Irja: *Szabolcsi Miksa*. — Bibliás diákok. — Hírek. — Közgazdaság. — Pályázatok. — Hirdetések.

A mellékleten: »Helyszüke miatt.« Irta: *Berlador*. — »Magunk között.« (Tárca.) Irta: *Fáy Nándor*. — A tanácsos úr leánya. Irta: *Salgó F. László*.

Naptár.

Vasárnap (1902 február hó 16.) 5662. Ádár hó 9-ike. Hétfő 10-ike. Kedd 11-ike. Szerda 12-ike. Csütörtök 13-ika. Péntek 14-ike. Puvim kótón. (Kis-purim) Szombat 15-ike. Hetiszidra: Teczáve. (Mózes II. könyve 27. fejezete 20-ik versétől a 30. fejezet 11-ik verséig.) Haftora: Áttó ven-ódóm hággéd esz bész-Jiszróél... (Ezékiél 43. fejezete 10-ik versétől a fejezet végéig.)

A megtámadott szabadelvűség.

A napi sajtó már letárgyalta a Ferencz Ferdinánd trónörökös és a magyar kormány közt lejátszódott ügyet, a képviselőház is elintézte azt. Nekünk nem marad más hátra, mint levonnunk az időszerű, valamint távol jövőre kiható tanulságokat, amelyek ez ügyből ugy egész nemzetünkre, mint a nemzet alkotó részét képező hitfelekezetünkre háramlanak.

Az időszerűség szempontjából már a külső jelek után is vajmi könnyű eligazodnunk. Még csak az események mélyét sem kell fürkésznünk, mert hisz első pillantásra, a nyilvánvaló tényekből azonnal megállapíthatjuk, hogy *kivel kell tartanunk*. Vannak ugyanis események, melyek oly szembeszökően kihívják ugy a hazafias szívek, mint a szabadelvű elmék egyértelmű ítéletét; hogy aki magyar, egy pillanatig sem habozhat, hova csatlakozzék, ki mellett foglaljon állást.

Ha ugyanis külső támadás éri a nemzetet, menten meg kell szünnie minden pártoskodásnak, minden neheztelésnek vagy keserűségnek s felekezeti, s pártkülömbőség nélkül egyesülni kell a megtámadott magyar ügy védelmében. De ha ennek daczára lennének olyan eltompult lelkek, akik a fennforgott esetben nem észlelték volna a magyarság sérelmét: azoknak is kell, hogy felnyissa szemét legalább a megtámadott szabadelvűség látványa.

S ne feledjék soha, hogy magyarság és szabadelvűség egy és ugyanazon fogalomnak két

külömböző megnevezése. Ha Magyarország most hatalmas, egyöntetű, semmi irányban le nem kötött, szét nem tagolt, világdöntő nemzet volna, talán meg-megengedhetné magának a reakció fényűzését; habár a világtörténelem nem egy ékesen szóló példája mutatja, hogy még világuralmat gyakorló nemzeteket is miképp sorvasztott, miképp pusztított, miképp tett tönkre a sötét gyűlölség elve. Ámde a magyarság a lét nehéz harcát vivja, s leghivebb polgárai is különböző módon imádják istent. E küzdő nemzetet tehát csak a magyarság különböző felekezetei közti béke, vagyis a minden felekezetet egybefoglaló szabadelvűség, azaz hazafiság tarthatja fenn és teheti virágzóvá.

Ha ebből a szempontból nézzük az ismert ügyet, ugyancsak könnyen állást foglalhatunk. De a pozitív iránytűn kívül van egy *negatív* utjelzőnk is. Csak nézzük: kivel tart a klerikális néppárt, s annak bár más jelszó alatt küzdő, de meghitt barátja, Bartha Miklós!

Akinek pártján ezek vannak, attól mi nyugodtan és bizvást elfordulhatunk. Ami Molnár apátnak, Rakovszkynak és Barthának felháborodását kelti föl: az menten megnyugtathat bennünket.

Bár bizarrnak tetszik, őszintén ajánlhatjuk mindazoknak, akik zürzavaros ügyekben eligazodni nem tudnak, nézzék mit ajánl a Jezsuitapárt, s megtudják mit nem kell tenniök; lessék, kit üt a Jezsuitapárt és megtudják, kit kell dicserniök. Másrészt pedig kísérjék figyelemmel,

kinek pártján van a magyarság és szabadelvűség minden rétege, s azonnal megtudják, hova kell csatlakozniok. Bizonyos esetekben teljesen megszűnnek a pártok és személyek közti ellentétek, föltéve, hogy pártok és személyek hazafias alapon állanak. S bármily neheztelést érez is bárki a mai kormány iránt: most, midőn a kormány a bécsi reakcióval áll szemben, most, midőn a néppárt vezérének tervezett pétervári diadalutját meghiusította, most, midőn ezért a néppárt s az egész klerikális tábor féktelen dühvel ront neki: most habozás, nélkül minden hazafi ezen kormány védelmére kell, hogy siessen.

Ez az ügynek időszerű része. De rejt ez ügy fontos tanulságokat a jövőre nézve is. A kor-szellem általában reakzionárius. A reakció különböző formákban lép fel és terjed a különböző államokban. Egyik legerősebb vára ez a monarchia. Amig dicsőségesen uralkodó bölcse királyunk intézi az uralkodás ügyeit s adja a Gondviselés, hogy uralma a világtörténet leg-hosszabb uralmának legyen mondható: addig legalább megvan nemzetünknek az a lélekemelő biztosítéka, hogy a reakció a legmagasabb személyiségig nem hatol fel. S reméljük azt is, hogy mire egykoron az uralkodás gondja utódja vál-lára nehezül: addig élettapasztalat, tanulmány teljesen és mindenkorra eltávolítja környezetéből a reakció sötétlő árnyát. De bármiképp alakuljanak egykoron nemzetünk ügyei: azzal tisztában kell lennünk, hogy bizonyos vészes áramlatokkal szemben még a legbölcsebb és leghatalmasabb uralkodók sem tudnak mindig sikeresen megküzdeni. Ezért e nemzetnek s e nemzet minden felekezetének szigorú fegyelmezéssel elő kell készülnie arra, hogy helyét méltóképp meg-állja és hazafiságában soha meg ne rendüljön. A hazafiság az a vezérlő csillag, amely hitfelekezetünket eddig is vezette, s mely tovább is, ha úgy kell lennie, viharokon és vészeken át is felénk világol.

Bármilyen készül a jövőben, még ha a legádázabb gyűlölség hangjai morajlanának is felénk: a zsidó hitfelekezet hazafisága szikla-szilárdan kell, hogy álljon. E hazafiságon meg kell törnie a gyűlöletnek s csak ez a multak szenvedéseiu is edzett hazafiság vívhatja ki a felekezetünknek a jövőt is.

A zsidó hitfelekezet mélyen lelkébe véste a magyar történelem lélekemelő tanulságait. Volt idő, midőn itt üldözték az evangélikusokat, úgy, mint a reformátusokat. Unitáriusok és szombatosok is vértettek hitükért. De vértettek itt katolikusok is, akik a magyarsághoz hivek valának. Nem válogatott az ellenség, midőn a magyar nemzet vesztére tört s pusztított minden

felekezetet — igaz magyar fiai közt. Ime, a magyarság saját honában mennyi üldöztetést és szenvedést türt, — de azért nem fordult el a hazájától. Amit minden magyar, felekezeti különbség nélkül, óh be gyakran — türt volt kénytelen, az a zsidó hitvallásu magyarságot sem fogja honától eltántorítani. S minél nyitabban hangzik majd az idegenből behurczolt, magyar-gyűlölő reakció zsidó-faló káromlása: annál lelkesebben zendül majd a mi hitfelekezetünk hazafias imája.

Nem csak azért említettük ezeket, mert a jövő elé komor aggodalmakkal tekintünk: — hanem azért is, mert saját felekezetünket is meg akarjuk óvni a reakciótól, mely most Cionismus név alatt a zsidó hitfelekezet hazafiságát akarja aláásni. Minél vadabbul tombol künn a reakció, annál erőteljesebben kell elzárkóznunk a behatoló mételytől. S ha egész világ ránk támad, csak mi ne támadjuk meg erkölcsi létalapunkat! A hazafiság magasztos érzetével szivünkben rendületlenül állhat hitvallásunk s csak is így állhat meg.

Vértezzük fel magunkat a külső és belső reakció ellen s bármi jó is egykor, álljunk tántorítlanul a szabadelvű magyarság zászlaja mellett.

Palágyi Lajos.

A »zsidókérdés«.

Megdöbbsentő esetről értesít bennünket miskolci tudósítónk.

Ugyanazon a napon kaptuk e tudósítást, amikor az »Alkotmány« kénköves haraggal újra nekiment a magyar zsidóságnak. A véletlen ötletessége folytán azonban a néppárti ujság dühöngésére a miskolci hiradás válaszol.

Bartha Miklóst csak a türelmesség, az »Alkotmány«-t azonban már a »türelmetlenség« is elhagyta.

Rugkapál és tombol.

A nevezetes politikus csak arról ír, hogy ezentul ne beczzük a zsidókat és ha törekvéseik, térfoglaló céljaik lennének továbbra is, kiáltsuk nekik oda: hátrább az agarakkal; az »Alkotmány« azonban riadót fuj és pokolra kívánva az egész zsidóságot, kivágja garral: vessük föl a zsidókérdést!

Haragvó urak, kik tettere készen állanak az »Alkotmány« mögött: mért nem beszélnek világosan! A cikkíró ur is, aki bizonyára megbízatást teljesített, elméjének minden ködösségét bocsájtja rá förmedvényére, nehogy valaki bepillantást nyerjen boszorkánykonyhájukba.

Pedig mért e gondosság, mért e takaródzás, azt a »zsidó kérdés«-t melyet az »Alkotmány« feszeget, már ismerjük és fölvetése sem új dolog a néppárti ujság hasábjain. Ugy rémlik nekünk, mintha csak az iméntmultban, továbbra is haladtak volna a kérdés fölvetésénél.

Sőt megvalósítani akarták és dolgoztak tömjénfüsttel, butitással és vérrel az ugynevezett »zsidókérdés« megoldásán. Nagyon bizonyítja ezt a miskolczi hiradás is.

Kezdjük a vérvádmesék terjedésével, melyek a nyáron az egész ország nyugalmát feldúlták. Különösen Felső-Magyarországon, napról-napra, helyről-helyre fölmerült a vérvád: fogdossák a zsidók a kereszténylányokat; itálnak, tésztába és templomszenteléshez csapolják a vérüket.

A választások után azonban egyszerre csak elsikadtak a vérvádmesék. Mindenképpen rosszul csinálták ezt a titkos urak.

Egyrészt a néppárti tevékenységnek nem szabadott volna csupán nyár idejére szoritkoznia. Amikor az aratók künn dolgoznak a határban, a kazalok árnyában költik el az ennivalót, a csillagos égbolt alatt hálnak, amikor sanda és megbizott urak az aratók mellé lopódhatnak és suttoghatnak nekik izgalmas ügyekről, hosszuszakállu zsidókról, sikongó keresztény lánykákról és nem is merész átmenettel a választásokról, amelyen egy keresztény párt veszi föl a harcot, hogy Mária országát visszarádják a zsidóktól, azaz hogy egyszer már megoldják a »zsidókérdést«. Oh! mért hogy az izgalmas mesék egyszerre csak elfoszlottak és elétünt a lóláb, hogy mind e heccz, vérillatos történetek: csupán csak néppárti mandátumokat akartak nagyrenevelni.

De a boszorkánykonyha méregköttyvasztó szakácsai ott is ügyetlenkedtek, hogy egyszeriben észrevehettük, mi is az a »zsidókérdés« a sötét csapat szemében. Emberismeret lehet bennök. Tudják, hogy a primitiv elme még a legegyszerűbb dolgok megértésével is küzködik, de a fantasztikus, a csudálatos, mázsányi sulyával nezedik rá a rövid szárnyalású képzeletre és csak megcsudálja, csak rabja és áldozata lesz. Mért hogy éppen a választások előtt akarták a lappangó férfiak lelki pórázon fogva tartani szavazó-képes embereiket. Miért?! hiszen ez nem is annyira zsidókérdés, mint inkább és kizárólag a néppárt hatalmi kérdése.

És gonoszul csinálták ezt az ügyet, mert bár vereséget szenvedtek a választásokon, önző céljaikért mégis fölszántották temérdek ember békés lelkét, melyben innentul már csak mérgezett virágok burjánzottak.

Itt, ennél a fordulónál érkeztünk el oda, hogy elmondjuk a miskolczi tudósítást, melyből megdöbbenően világlik elénk, miként rombolták széjjel a néppárti bujtogatások emberek lelki egészségét, sodorták őket veszedelembe: a gyilkossághoz, a börtönbe.

A választások előtt történt, hogy két csabai gyermek-talmudista Harsányon át Kisgyőr felé tartott, hogy könyöradományokat gyűjtsenek. Ahogy a helységek közzé eső erdőn keresztül ballagtak, két vadászszal találkoztak, akik közül az egyik, mihelyt a talmudistákat észrevette, lekapta válláról a fegyvert, az egyik zsidófiu homlokára célzott, fegyverdörrenés verte föl a kisharsányi erdő csöndjét és a talmudista holtan bukott az avarra.

A nyomozás hosszú ideig eredménytelen volt, csak most néhány nap előtt fogták el a községi esendőrök a gyilkosokat a két vadász személyében.

Töredelmes vallomásuk a következő volt: »A gyilkosság idején mindenütt vérvádokról beszéltek. Az újságok is megírták, hogy itt meg ott a nép fellázadt, mert zsidók meg akarták ölni a keresztény lányokat. Olyan formában hallottunk mi is ezekről az esetekről, hogy elhittük és mikor azt a két hajtincses zsidófiut megláttuk a harsányi erdőben, arra gondoltunk, hogy ezek is keresztény lányokat keresnek és rájuk fogtuk a fegyvert, hogy ezt megakadályozzuk.«

Ime, jó urak, az önök eredményes működésének igazi tükre. Egy szétlőtt fejű zsidófiu arcza bukkan fel belőle, szétfrocscent vére pedig ráhull az önök lelkére. Nem égeti lelküket a forró, fiatal vér... arról lamentálnak folyton, hogy a zsidók meg akarják ölni a keresztény gyermekeket. De önök csak lamentálnak, mi ellenben rámutatunk a tizennégyéves zsidófiucska holttestére és odakiáltjuk önöknek: ezt a fiucska, jó urak, önök ölték meg. Nem vág belé elkérgesedett szivükbe a gyászoló anya jajongó kiáltása!

De tetézik bünüket azzal is, hogy békés emberekből gyilkosokat formáltak, akiknek szük agyát, az önök lelketlen meséi fütötték be egész az öntudatlanságig.

Valóban nagy a hatalmuk, kenetteljes szavakkal, bibliás történeteikkel és tömjénfüst eregetésével annyira eltudtak kábitani becsületes embereket, hogy gazemberekké váltak és az önök melengető karjaiból a börtönbe rohannak, amely előtt aztán évek hosszú során az áldozatok gyermekei fognak kenyérért zokogni.

És mindez miért? A sok-sok mandátumért, melyre önöknek szükségük lett volna, de amelyet az ország megtagadott önöktől. Hát érdemes volt ezért »zsidókérdés«-t csinálni. Mert önök csak így értik ezt. Ahogy mi elmondtuk, ahogy önök nem mondják el. Ne tagadják.

R. B.

Hajléktalanok otthona.

A pesti Chevra Kadisa felé fordul figyelmünk, amelynek élethivatása: élőkkel és holtakkal a vallás szabványai értelmében jót tenni. Relative jó tett a végtisztességadás — ha néha drága is. A pihenni térnek soh'sem drága; legfőlebb az örökösöknek az, akik nem mindig gondolnak arra, hogy azokból a koronákból, amelyeket soknak tartanak: mások, kevésbé tehetősek, vagy éppen tehetetlenek, élők és halottak javára nyitják meg a jötevés forrását. Néha bizony csak a hajhatlan akaratot látják, holott nem egyéb az, mint a melegen érző sziv vértje, amiért szegény emberek ajkán áldás és hálaszó fakad. Földi igazságszolgáltatás, melyből a tulvilági élet igazsága keletkezik.

Nehéz dolog a földön pöröszlőnek lenni s a vagyron meg a szegénység ellentéteit kiegyenlíteni. Kik erre

vállalkoznak, azokat haragos hullámok csapkodják egyfelől, másfelől kesergő szó próbálja meghajlítani őket, nem is szólván arról a hívogató fájdalomról, amely néma, magába vonuló és csak isten mindent látó szemétől várja fölfedeztetését. Jót tenni azonban dicsőség, gyönyörűség: tulajdon önzésünkön aratott diadal, aminek látása is fölemel; mert annak meggyőződését váltja ki lelkünkben, hogy az ember isten képmására teremtetett lény, aki a jötevés isteni tulajdonságával az ember sorsának intézésébe is befolyhat.

A szent egyesületek működését nem egyforma szemmel nézik az emberek. Az egyik pénzgyűjtő, ellenszolgáltatásért szolgálatot nyújtó faktort lát csak benne; a másik a jöttek egyik legbővebben buzogó forrását. Sehol nem oly markáns ez a két ellentétes fölfogás, mint éppen a pesti Chevra Kadisával szemben. Mert a pesti Chevra Kadisa igazán bámolatba ejtő nagy summákkal dolgozik. Bevétele 1901-ben már a 600.000 koronát is meghaladta. De annyi és oly sokoldalú jót sem tesz hozzá hasonló egyesület egyetlenegy sem, mint éppen ez a Chevra Kadisa. A Chevra Kadisák tevékenységének nyoma kitaposott; s mert ez intézmények szelleme konzervatív, az új idők, a fejlődő társadalom követelményei nehezen találják meg hozzájuk az utat. Nem úgy a pesti Chevra Kadisánál. Az erőforrások gyarapodása itt kezére jár a felekezeti társadalom fölvetődő igényeinek. Fölismerésük, az egyesületi tevékenységbe való beillesztésük és a fedezetükről való gondoskodás már egyéni kiválóság dolga. Mert konzervativizmus a szent egyesületeknél: csak a vallásos szellemű jótékony-ság; de nem ezek gyakorlásának formája. Szabad, sőt szükséges erre új teret is választani.

A pesti Chevra-Kadisa vezetői, noha a fölfedezés dicsőségére számot nem tartanak, találtak ilyen új teret. A szegény emberek házbérnegyede senki előtt sem ismeretlen; de keserveit csak a nagyvárosi ember látja, kinek szeme előtt fertálykor tömegesen nyilatkozik meg a jobb sorsra érdemeseknek magával jötehetetlen nyomora. Egész családok kerülnek az utcára — saját hibájukon kívül. De nem ez a legfőbb baj, hanem a züllés, a teljes talajvesztés, ami utána következik. Áldozatul esik ilyenkor szinte az utolsó vánkös is. A hajléktalan családok és keresetképes édes vérei kenyerek után sem mehetnek. A hajléktalanság állapota köti le minden gondolatukat s amíg ezen esetleg változtatni tudnak — addig elszalasztják az utolsó falat kenyeret is. A szociológiai föladatot, amit ez a helyzet teremt, rég fölismerték az emberbarátok. Enyhitésére Budapesten is sokat tett a régebbi Hirsch báró-féle iroda; sokat tesz mind a mai napig a pesti izr. nőegyesület, a pesti Chevra-Kadisa s a hitközség is. De ez nem minden, ami tehető, s amit tenni a leggazdaságosabb. Ráadásul a támogatásra sokszor legmértőbbak, a szégyellős szegények, akkor kerülnek már elő, amikor a célra szánt összegek fiastul elfogytak.

A hajléktalanokról, nemcsak azokról, akik egy-két éjszakára szorulnak ilyenre, minden nagy városban gon-

doskodtak. Londonban az enemü intézményeknek gazdag változata (settlement) található. Berlinben sincsenek híjjával. Sőt a koppenhágai zsidó templom telkén is találtak helyet a hajléktalan zsidó családok elhelyezésére. Nos, ez a koppenhágai olyan intézmény, amelyet gondolatnak bizvást lehet elfogadni.

Hát ez történt a pesti Chevra-Kadisa minapi választmányi ülésén. Az egyesület kitünő titkárja, Mezei Ferencz dr. személyesen ösmerte meg a koppenhágai alkotást s érző szívével kikereszte belőle a gondolatot. A pesti Chevra-Kadisa vezetői, látva egyesületüknek ez évi 110,000 koronát meghaladó fölöslegét és ismerve az egyesület gazdálkodásának azt az előnyét, mely a folyó szükségleteket meghaladó jövedelmeket tud teremteni — megfontolással bár, de hamarosan összebarátkozott a gondolattal.

Már a terv körvonalai is kialakulnak. Egyelőre arról van szó, hogy 100 hajléktalan család befogadására alkalmas, egy és két szobás lakásokból álló, közös használatra szánt, modern, hygienikus bevezetésekkel fölszerelt telepet létesít, nem egészen a főváros periferiáján, mert ez nehezen a hajléktalanok kenyérkereső munkáját. A telep olyan telekre kerülne, amely később, a szükséghez képest, lehetővé tenné a lakások szaporítását.

Röviden ez az új társadalompolitikai föladat, amit a pesti Chevra Kadisa a közel jövőben megoldandók közé állít. Természetesen nem a többi intézményei rovására s nem is valami tessék-lássék formában. Annyira nem a többi intézmény rovására, hogy az agkok menedékházának kibővítése is szinte egyidejűleg nyer megoldást s annyira nem tessék-lássék formában, hogy az új intézmény is méltó kíván lenni ahoz a lelkiösmeretes komolysághoz, amit az egyesület tekintélye megkövetel. Az új intézmény különösebb terhet a rendes évi költségvetésben nem képvisel majd, mert természetben ugyanannyi költséggel is nagyobb mennyiségben nyújtható az eddig készpénzben kiszolgáltató házbérsegély. A teher a befektetés lesz s az általa lekötött kamatjövedelmek, valamint az üzemköltségek.

Azt hisszük: Budapesten, sőt határain túl is mesze földön nem fog akadni ember, aki az angol Toynbee szellemében fogant új alkotásnak nem csak nagyszerű, hanem közhasznú és gazdaságos voltát is el nem ösmerné és aki egyik tanujelét nem látná ebben annak a társadalompolitikai tevékenységnek, amelyet a pesti Chevra Kadisa vezető emberei szerető, érző szívvvel, fejedelmi áldozatkészséggel ápolnak.

*

Az egyesületi új költségvetésből, amelynek gazdag számsorai minden magyarázat nélkül állanak, a fönt érintett nagyszabású terv nem világlik ki. Csak azt látjuk a számlédákban, hogy pénzügyi szempontból minő volt az 1901 év és minő lesz az 1902. év.

Ha azt mondjuk, hogy a végsummák meglepnek, nem mondunk ujságot. Szinte hozzászoktunk már ahhoz, hogy noha a költségvetést, főképpen a bevételek dolgában, aggodalommal állítják össze — a lepergő esztendő, a gazdálkodási rendszer kitünősége és az egyesület tagjainak áldozatkészsége folytán, még akkor is tekintélyes

pages **5-12** missing

— **A nagykanizsai nőegyesület** a minap »me-nyecske bált« rendezett, amelynek jótékonyági célra szánt tiszta jövedelme 1507 korona volt.

— **A jaffai földműves-iskola.** A *jaffai* (palesztinai) Mikve Jiszráel nevű zsidó földműves-iskola mindinkább szép eredményeket mutat fel. A múlt iskolai évben 201 volt a tanulóinak a száma, és pedig az iskola első évfolyamában 28, a másodikban 41, a harmadikban 62, a negyedikben 47, az ötödikben 23. A két esztendővel ezelőtt végzett 32 növendék közül kettőt Párisba küldtek, hogy a Institut agronomique-ban magasabb képzettséget nyerjenek, 8 tanuló a smyrnai Or Jehuda földműves-iskolába ment s ezekből ott később bérlők lesznek. Egy részük gyarmatosnak telepedett le Margo-Thiflikben, Cyprus szigetén, néhány pedig betegsége miatt hagyta ott az intézetet.

— **Magyar remekírók.** Mai számunkhoz mellékelve megküldjük olvasóinknak »A magyar remekírók« című vállalat tájékoztatóját, megjegyezvén, hogy a nagy értékű gyűjtemény *Aufrecht* és *Goldschmid* czégnél, Budapestén rendelhető meg.

* **Hitközségnél keres **szolgai állást**** 30 éves nős izraelita férfi. Irodai teendőkből is jártas. Czim a kiadó-hivatalban.

* **Jobb mint minden köszvényeszsz a Huszár-féle sósorszesz.** Kapható: Dr. Egger, gyógyszer. Váczi-körút 17. szám, valamint Huszár A., Ujpesten. — Egy üveg 1 és 2 korona.

* **Vérgyógyítás (Hemopatia).** Új és eredeti 14 év óta kipróbált gyógymód, a mely hazánk és a külföld jobb köreiből általános elismerésnek örvend. Rendkívüli jó sikerrel lesz alkalmazva asthma, sziv-, gyomorhólyag- és idegbajoknál, vér- és hőrbántalmak ellen és kizárja az elmezavar és szélhűdés beálltát. A kezelése kellemes, nem gátolja a beteget napi foglalkozásában és tartós, gyökeres gyógyulást eredményez. E gyógymód megalapítója **Dr. Kovács J.** fővárosi orvos, a kinek *Budapestén, V., Váczi-körút 18. sz.* alatt egy, ezen célra berendezett orvosi rendelő intézete van, melyet mindazoknak legmelegebben ajánljuk, a kik fent elősorolt bajok valamelyikében szenvednek. Dr. Kovács J. levélbeli megkeresésre készségesen válaszol. A nevezetnél a vérgyógyításról szóló értekezés 1 korona beküldése ellenében díjmentesen kapható.

Közgazdaság.

* **A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank** február 8-án tartotta 60-ik évi rendes közgyűlését *Lánczy* Leó udvari tanácsos elnöke alatt, ki megnyitó beszédében kiemelte azt, hogy az a közgyűlés 60-ik évfordulóját jelenti a Kereskedelmi Bank nagyszabású és mindig fokozódó tevékenységének. Az igazgatóság nem tartotta ugyan célirányosnak, hogy ezt a ritka évfordulót külön ünneplés tárgyává tegye, de ő mégis visszapillantás vet a Kereskedelmi Bank e hosszú pályájára, melyet különösen két szempont tesz jellegzetessé. Az egyik az, hogy a Kereskedelmi Bank a jogos anyagi érdekek kivívása mellett sem tévesztette sohasem szem elől a hazafiságot és a közérdeket, melyeket mindenha híven szolgált. A másik szempont pedig az, hogy a viszony az igazgatóság és a részvényesek között mindig összhangzatos volt és ez a kedvező viszony tette csak lehetővé a sikeres működést és nagy eredmények elérését. Megemlékezik ezután a tisztikar odaadó és buzgó működéséről is. A közgyűlés a megnyitó beszédet lelkesen megéltette, mire az elnök konstatálja a közgyűlés határozatképességet és

bemutatta az igazgatóságnak a múlt üzletévre vonatkozó jelentését.

Az igazgatósági jelentés a lefolyt év jellemzésekképp utal arra a tartós üzleti pangásra, mely a múlt évben az azt megelőző évvel szemben még inkább kiélesedett, valamint arra a nyomasztó hatásra is, melyet a Németországban bekövetkezett gazdasági válság hazánk közgazdasági helyzetére gyakorol. E válsággal párhuzamosan nálunk is oly nagymérvű üzleti depresszió uralkodott, melyhez hasonló az 1873. évi nagy gazdasági válság óta nem volt. Ez természetesen csak bénító hatással lehetett hazánk népességének vállalkozási kedvére s ennél fogva a pénzintézetek felé, mint a pénzpiac tartályaiba, terelte azokat a jelentékeny pénzeszközöket, melyeket normális időben az üzleti forgalom köt le. E körülmény, a pénzforgalom természetes körfutamánál fogva, a kamatláb szokatlan hanyatlását idézte elő és az igazgatóságot az ele a nehéz feladat elé állította, hogy a rendelkezésre álló jelentékeny mobil pénzkészleteket megfelelő, de mégis könnyen mozgósítható egyúttal biztos, de mégis jövedelmező módon gyümölcsösítené, ha a mozgékony-ság, melyre igen nagy súlyt fektet az igazgatóság, szükségképp érzékeny áldozatokba kerül akkor, ha a pénz ára hanyatlik, amint ez abból is kitűnik, hogy a kamatjövdelem, amely az 1899. évben 4,678.875 korona 42 fillért tett ki, a lefolyt 1901. évben 4,095.565 korona 66 fillérre apadt le. Ebben a helyzetben köteletségének ismerte az igazgatóság — bár kockáztatva is azt, hogy esetleg betétei állománya csökkenhetne, — közreműködni annak a piacunkon meggyökerezett anomáliának megszüntetésére, amely az abnormálisan magas 4 százalékos betéti kamatlábban rejlik, amihez még a tíz százalékos tőkekamatadó terhe is járul. De nemcsak a kamatjövdelem csökkenésében ismerhető fel az általános gazdasági pangás hatása, hanem a banküzlet majdnem minden egyéb ágazata is szenvedett. Mindazonáltal használható, hogy a forgalom hanyatlása mérsékelt határok között maradt, és hogy az egyes üzletágak jövedelmeinek csökkenése lényegesnek nem mondható. Egyrészt ugyanis a tárczában levő állami és egyéb befektetési értékek ár-emelkedése, valamint néhány pénzügyi művelet kedvező lebonyolítása által, masrészt pedig az üzemi költségek apasztása folytán, elérte az igazgatóság azt, hogy az általános gazdasági helyzetnek az üzem tiszta hozadékára való kedvezőtlen hatását ellensúlyozhatta. Megemlékezik azután a jelentés a 60 éves évfordulóról is, azután az üzleti forgalom számadatait ismerteti részletesen. Ezek után konstatálja a jelentés, hogy a zárszámadás szerint az 1901. év 5,602.222 korona tiszta nyereséggel zárni, ami a teljesen befizetett részvénytőke 18.67 százalékos kamatozásának felel még. Indítványozza az igazgatóság, hogy az alapszabályszerű levonások után fennmaradó 5,687,601 koronából 4,200.000 korona az 1901. évi osztalék-szétvénynek 140 koronával való beváltására fordíttassék; a rendkívüli tartalékalap javadalmazására 800.000 korona használtassék fel; a 687.601 korona maradvány pedig, mint nyereségátvitel az 1902. év javára irassék. Dr. Jan-kovics János részvényes két lényegtelen felvilágosító kérdésére *Lánczy* elnök teljesen megnyugtató választ ad, melyeket a közgyűlés egyhangulag tudomásul vett. A közgyűlés a felügyelő bizottság jelentésének a meghallgatása után a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak egyhangulag megadta és dr. Boróczy Lajos részvényes indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a közgyűlés *Lánczy* Leó elnöknek, az igazgatóságnak, a felügyelő bizottságnak és a tisztikarnak, mely bizalmat elnök megköszöni, végül a választásokat ejtették mag. Az igazgatóságba újból beválasztattak;

Gajári Ödön, haraszi Jellinek Henrik, Lánczy Leó, Szabó Jenő és gróf Széchenyi Béla. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Blau Adolf, Gold Zsigmond, Pfeiffer Mátyás, dr. Kovácsy Sándor, Rupp Imre és Simon Jakab. A választás egyhangulag történt. Az osztalékot hétfőtől kezdve fizetik ki.

* A Budapest- Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság február 9-én tartotta nagyszámu részvényes jelenléteben, *Hüttl* Tivadar elnökle mellett, VI. évi rendes közgyűlését. A 136 821 kor. 91 fillér kitevő nyereségből alapszabályszerű levonások után 10 000 korona (az alapszabályok által előírt 5371 kor. 31 fillér helyett) e tartalékalap jevadalmazására fordítatik, mely ezáltal 140.000 koronára emelkedik, 100.000 korona pedig a VI. számú szelvénynek e hónap 10-étől kezdődőleg 10 koronával való beváltására fordítatik, a fennmaradó 5335 kor. 85 fillér pedig új számlára vitetik elő. A kilépő igazgatósági tagokat, *Linzer* Imre, *Mezei* Gyula és *Schwarcz* Izidor urakat, valamint öt felügyelőbizottsági és 34 választmányi tagot egyhangulag újra megválasztották és úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak a lefolyt évre a fölmentvényt egyhangulag megadták és *Kemény* dr. részvényes iudítványára az igazgatóságnak, vezérigazgatónak, valamint a tisztviselőknek buzgó munkásságukért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

A pesti izr. hitközség kórháza.

Pályázat.

A pesti izr. hitközség kórházában ápolónők kiképzése szándékoltatván, ezennel felhivatnak mindazon zsidó vallású nők, kik magukat ápolónőkké kiképeztetni óhajtják és az alábbi pontokban felsorolt feltételeknek megfelelnek hogy születésük és minősítésükre vonatkozó bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat a kórház igazgatóságához (VI., Szabolcs-utca 33.) folyó évi február 28-áig nyújtják be.

1. A pályázó nők — kiknek magyar honosoknak kell lenniök — 22 éven aluliak és 35 évnél idősebbek ne legyenek.

2. Az elemi iskolát végezték legyen; magasabb iskolát végzettek előnyben részesülnek.

3. Erkölcsi bizonyítvány benyújtandó.

4. A kiképzés ideje 6 hónapban van megállapítva. Ezen idő alatt a tanoncok a kórházban élelmezést, lakást és a szolgálathoz szükséges ruházatot kapnak.

5. A tanulási idő sikeres betöltése után a kórházi igazgatótól minősítő bizonyítványt kapnak és hitközségünk kórházában megürülő állások betöltésénél első sorban fognak tekintetbe vétetni.

Budapesten, 1902. január hó.

A pesti izr. kórház igazgatósága.

A kassai izr. anyahitközségtől.

Pályázati hirdetés.

A kassai izr. anyahitközség az üresedésben lévő főkantori állás betöltésére ezennel pályázatot hirdet.

Az állás 2400 korona évi fizetéssel és a szokásos mellékjövdelemmel van jevadalmazva; előbbi azonban a hitközség megalégedése esetében a megállapodáshoz képest emelhető.

Pályázati kérvények a pályázó magyar állampolgárságát korát, családi állapotát, zenei képzettségét és eddigi alkalmaztatását igazoló okmányok másolataival főszerrelve, folyó évi márczius 1-ig. ide beküldendők.

Próbaelőadásra kizárólag csakis a meghívottak bo-
csátatnak és csak ezek igényelhetik tényleges utiköltsé-
geik megtérítését.

Kassán, 1902. február 2-án.

A hitközségi előjáróság.

Hirdetmény.

Az egri izr. hitközség a **kóserhús szállítást**, egy évre biztosítani kívánja és ezt ezennel közhírré teszi.

Az évi hússzükséglet mintegy 35000 kgramm.

Felhivatnak, kik a szállításra vállalkozni ohajtának, hogy zárt ajánlatukat 1000 korona ovadékkal (mely óvadék a szállítás elnyerése esetén 2000 koronára kiegészítendő) legkésőbb folyó év és hó 28-ig az egri izr. hitközség előjáróságához benyújtják.

A szállítási feltételek a hitközség irodájában megtekinthetők, vidéki vállalkozókkal, ha kívánják, a feltételek levél által is közöltetnek.

Eger 1902 febr. hó 9-én.

Az egri izr. hitközség előjárósága.

HIRDETÉSEK.

A

Magyar Országos Központi Takarékpénztár
XXX-dik

rendes közgyűlését

1902. február hó 22-ikén, délután 4 órakor,

(IV., Deák Ferencz-utca 7. szám, I. em.) intézeti
helyiségében tarja meg.

N A P I R E N D :

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapítása továbbá a tiszta nyereség elosztása és kifizetése dolgában határozathozatal.
4. Öt igazgatósági, esetleg két felügyelő-bizottsági tag választása.

A részvényesek, kik a közgyűlésen részt kívánnak venni, az alapszabályok 23. §. értelmében, legkésőbb f. é. február hó 19-ikének déli 12 órájáig az intézeti pénztárnál tartoznak részvényeiket letéteményezni, a hol a mérleg is rendelkezésükre áll.

Az igazgatóság.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

MEGHIVÓ

a »Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság«

1902. évi február hó 28-ikán, délután 6 órakor,

az intézet saját házában (Budapest, V., József-tér 14. szám alatt) levő helyiségeiben tartandó

XX-dik

rendes közgyűlésre.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése az 1901. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapítandó osztalékra vonatkozó indítványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség fölosztását illetőleg tett indítványnak megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal ezen tárgyak fölött és felmentvény megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
5. Az igazgatóság megválasztása.
6. Négy választmányi tag megválasztása.

Budapest, 1902. évi február 13-án.

Az igazgatóság.

Hirdetmény.

A Schlick-féle vasöntöde és gépgyár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

részvényesei a Budapesten, 1902. évi márczius hó 1-én, délután 4 órakor, a »Magyar Országos Központi Takarékpénztár« üléstermében (IV. ker., Deák Ferencz-utca 7. sz. alatt), megtartandó

XXXIII-dik

rendes közgyűléshez

ezennel megvitatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadás előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapítása, határozathozatal az évi tiszta keresményből a leírások levonása után fenmaradó felesleg hováfordítása tárgyában, s felmentvény az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.
4. Öt igazgatósági tagnak megválasztása.
5. Egy felügyelő-bizottsági tagnak esetleges megválasztása.

Budapest, 1902. évi február hóban.

Az igazgatóság.

A HAZAI BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VII-dik évi rendes közgyűlését

1902. évi február hó 24. délután 12 órakor

fogja Budapesten, a bank helyiségeiben megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség fölosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok 23. szakaszának módosítása.
4. Egy igazgatósági tagnak választása.
5. A felügyelő-bizottság választása.
6. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának megállapítása.

Budapest, 1902. évi február hó 5-én.

Az igazgatóság.

A

Pesti Viktória gőzmalom

t. cz. részvényesei tisztelettel meghivatnak a f. évi február 24-én, hétfőn, déli 12 órakor a »Magyar Fővárosi Malomegyesület« helyiségeiben (Erzsébet-tér 19.) tartandó

XXXV-dik

rendes közgyűlésre.

Napirend:

1. Két részvényes megválasztása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelő-bizottság jelentése, az 1901. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadása.
3. A nyereség hováfordítása feletti határozathozatal és az osztalék megállapítása.

Budapest, 1902. február 6-án.

Az igazgatóság.

„Helyszüke miatt.”

Tintadús vidéki tudósítók szelid hiúsága tartja csak megkövesült frázisnak, mikor a szerkesztői üzenetekben azt olvassák beküldött cikkükről, hogy »helyszüke miatt maradt ki«. Mert ez a helyszüke olyan igazság, mint a pinty. Ugyan ki a csuda örüljön, hogy általános érdekű hirt adhat le a lapjában, ha nem a szerkesztő? Azért pedig adjanak bűnbocsánatot mindenkinek, ha a szerkesztő a saját feje szerint határozza meg, hogy mi az általános érdekű hír vagy cikk. Egyiknek az, hogy a nagytanyai tűzoltóegyesület konfettivel és világpostával egybekötött koszorucskát rendez, a másiknak az — sem, ha a magyar király elmegy egy hatalmas méretű fővárosi balra. Sőt nemcsak elmegy, hogy csak ott legyen, hanem jó órahosszat ott is marad. Sőt szerklt nem éppen csak, hogy olyat tart, amelyet az udvarmesteri hivatal és a bálrendezőségek szoktak kiizzadni, hanem a meglepés átható melegével: *mond* is egyetmást. Sőt egybeolvad a szuverénnek a méltósága az örökkön dalias huszárnak a szeretetreméltóságával, összeverődik a sarkantyú, és a felség: — szépeket is mond a szépeknek. Hallva: színekben dus költemény ez egy mélységeslelkű, ezernyi gond között is fiatalra zománczozott szívű ősz uralkodóról. Látva: valóság, amely a poézisnek a szálai-ból alakult, s amelyre a magyar földből, a magyar szívből kiviharzik a kiáltás: Éljen a király!...

Igazán zsongásban volt a közönségnek a lelke a mult heti kereskedelmi bálról szóló, színes tudósításoknak az olvasásakor. Már azé, aki szokott ujságot olvasni. Még aki olvashatta ezt a lapjában.

Ezt az utolsó mondatot nem kell sült ostobaságnak tartani. Mert nem az. Mert olyan fővárosi napilap is akadt, amelyik nem pazarolta a hasábokat a »lényegtelen« esetre, amelyből vakítóan ragyogott ki a magyar királynak a felsége. A néppárt hivatalos lapjában, az *Alkotmány*-ban még egy petit-soros hirecske sem volt affelől, hogy a mult csütörtök éjszakáján a Vigadó csillárjainak, meg szépasszony szemeknek a tüze tompán elhomályosult a felség lelkének csillogó megnyilvánulása mellett. Az aulikus lap, amely bojkottálja a királyt: hogy mert zsidók közé menni! Talán mégsem olyan tuczat-esemény volt az a királyi látogatás, hogy egyetlen hanggal sem érdemes vele foglalkozni. *Ennek* az ujságnak a judicziuma szerint arra is méltó, hogy: — kétszer is szó essék róla.

*

Habent sua fata az ujságírók is...

Éveken át a redakció fakó levegőjében írja a zszurnaliszta a legföhérb hangulatokat, a lehangulatosabb színeket, a legagyonjelzőtöttebb névkultuszt a »megjelent notabilitásokról«, az izzó tónusokat a báli éjjelekről, úgy, hogy utóbb már kaczag: micsoda szinpompa van kívülről, az írásában és mennyi közhely belülről. És az olyan bálon, mint a mult heti kereskedelmi bál volt, ott hullámszik a szeme előtt az igaz izzó tónus, az igaz szinpompa, s a

notabilitás notabilitásként áll ott riadó hódolatában, hogy a legelső magyar ember a vendége. Megszédül a feje, hogy poétikus valóság jegéczébe szilárdult ki az, amit eddig unalmas közhelynek vett csak a tollára. Keserőség surran át rajta, hogy talán már kopott az ecsetje új színárnyalásokra, hogy nem tud, nem tud keretet formálni ahhoz a csudás képhez, amelyre megrezeg minden idegszal.

Mert ecset legyen, amelyik palettára képes vetni a kereskedelmi bálnak a színeit. Van közöttük egynéhány oly meleg szín is, hogy valószínűleg ezektől fázott meg az *Alkotmány* ecsetjének a kezelője.

Csupa szív ül az uralkodó szemében, amint maróthi *Fürst* Jakabnéval, a bál két vezérének az édes anyjával beszél:

— Örülök, hogy a társadalom összes osztályai ily harmóniában vannak együtt.

... Az alattvalót egyformán megbecsülő király...

Élénk érdeklődéssel kérdi a felség domonyi *Brüll* Miksánét, hogy állandóan Budapesten lakik-e?

— Télen itt, nyáron Gödöllőn, felséges uram, — hangzik a felelet.

— Hisz' akkor szomszédok vagyunk, — szól a felség szelid finomságu mosolylyal.

A királyi szívből, a királyi ajkról mindenfelé a meglepés meleg sugárzik s a hódolat mélységével fogják fel ezt mindenünnen.

... Egy király, akiben a lélek heve lebirja az etikett ridegségét...

Ott tánczol néhány szikrázó szemű zsidóleányka. Az ifjuság bájának a lehellete rajtuk. Kisimitja az ősz uralkodó arcán a kor redőit a tavasz látásának a mosolya.

... A nemes poézis impresszióját érző király...

Végigtekint a lelkesedés piros rózsáiban égő, csudaszép asszonyarcokon, a Rubens-testek kontúrjain. Összeperdül ismét a hadnagyi boka:

— Nem emlékszem, hogy valaha ennyi szép nőt együtt láttam volna.

És könnyedén meghajlik. Meghajlik annyi gráciával a női szépség előtt, amint ezen a világon csak egy gavallér képes. Aki a gavallér.

... A gavallér-ideál, aki a bámulat bókját adja meg a szép asszonynak, ha — zsidó is... Ó, hogy fájhatott ez az *Alkotmány*-nak. Ennek a mélységes fájdalomnak a medicinájaképp érlelődhetett meg benne. — vasárnapra az a világboldogító és öngyönyörködötő cikk, hogy végre mégis meg kell már oldani azt a zsidó kérdést... *Dolore empta voluptas*, fájdalomon vett gyönyör.

*

Aki azt az éjszakát végignézte, annak kábult hullámszikban volt a lelke. S a referáló ujságíró tollát kergette a beléjeszaladó hangulat. Már a kinek a tollába szaladt. Az *Alkotmány* tudósítójába nem. Egy betűt sem írt. Mennyi lemondás kellett legyen ebben a kollégában, hogy nem írhatott meg olyat, amin belülről igaz gyönyört érzett. Alighanem meglátta a néppárti lap ebben a csudás bálban a tendenciát. Ellenben a terjedelmes *Mulat-*

ság-rovatban szélesen referál egy dombovári katolikus legényegylet multságáról, egy várpalotai koszorúcskáról és az egyébként érdemes fővárosi asztalosok füzérkéjéről. A király »helyszüke miatt« kegyvesztett lett előtte.

*

Mindez a múlt héten, a kereskedelmi bál után volt a néppárti organumban. Vagy ördögöt: nem volt.

Ezen a héten már akadt benne egy kis berzenkedés ugyanerre az ügyre. Felébredt és eszébe jutott, hogy a zsidók nem mentek el a királyhoz, hogy megköszönjék a látogatást, — miként a katonatisztek tették. Ez a kikeményített megrovási kaland »Utóhang« czim alatt íródott meg. Csuda fura kérdőjel formálódhatott az *Alkotmány* olvasóinak az agyában, hogy sem előhangot, sem középhangot nem halottak valamiről, aztán trillázni kezdett szerdán egy nem létező motivum utóhangja.

Nos: ne fájjon másé helyett az *Alkotmány*-nak a szeme, a mely nem látja meg a fényt, de szeretne árnyat felfedezni. Igazán nem sikerül neki. A katonatisztek példája — nem példa. Ezek a legfelsőbb hadúr, a legfelsőbb feljebbvaló látogatását köszönték meg, mondhatni: szolgálati szabályzat szerint, amint a rapporton a büntetést is meg szokás, sőt meg kell köszönni.

Ha az udvari szokások megkivánják, hogy a felség látogatásával kitüntetett, polgári bálók bizottságainak a küldöttsége is jelentkezzék köszönő audienciára, akkor is aludják békében a zsidó »árnyak« kutatója: egy-két tanult valaki akad a kereskedelmi bál vezetőségében is, akik ha már másképp nem, hát a konnekszióik révén tudják, mit kellett volna tenniök.

Ám azért inkább a zsidókra tessék haragudni. A királyra ne.

Berlador.

TÁRCZA.

»Magunk között.«

I.

A novelláknak kolorált hangulataihoz hiven fonódott a mandulaszemű Bereki Lujzikának és Jaróczy Zoltán főhadnagynak a szívügye, még akkor, mikor ennek az ezrede a Berekiék városkájában állomásozott. A Mansteld-huszárezred majálisa kabult rajongást váltott ki belőlük Heinenek meg Reviczkynek a versei iránt és rövidesen kiformálta bennük a szerelmi láz, hogy: egymás nélkül naivság életnek nevezni az életet.

A főhadnagy érezte, hogy Bereki Dániel, az apa, — legalább a belsejében — kinézi őt a házból, de aczélossá tette a kitartását az anya vajszive, aki szentimentális jóságában mindent elkövetett, az apa ellenkezésének a lebirására. Ez azonban megbicsakolta magát:

— Zsidó leány ne menjen férjhez másvallásuhoz. Az egetvivő szerelemről meg ne beszéljete, mert a földön élünk. Nem kell ez a házasság. — Az arczára szaladó gúnymosoly telepedett: — Aztán, ha férj meg feleség között nézeteltérések lesznek, mi lesz akkor? Mert lesznek: két embernek még sincs egy szeme. S, ha a főhadnagy ur az eszkadron-parancsnokától orrot kap,

ezt nem hagyja majd künn a gyakorlótéren, hanem hazaviszi a családjához, hogy: a házaset neveli őt rossz katonává. Ki hozta ezt reá? A zsidóasszony. A legelső alkalommal repül a felesége lelkébe a nyíl: »zsidó«! Persze akkor lesznek majd sirások...

Sirások már most is voltak, de Bereki akaratának a szilárdságát meghatványozta a multon és a jövőn való ellágyulása. A multon, amelyből istenének és vallásának a tisztelete szűrődött sugározva egész énjébe. És elalélt a lelke a jövőnek a kinzó sejtésén, hogy az ágnak a bimbójában nem kering majd a szeretet nedve a fatörzs felé, az unokában hol lesz a nagyapának a szeretete, a guny illan bele helyette, hogy: zsidó a nagyapa. A szive könnye pergett végig a sóhaján, ha beléjesajgott, hogy vérenek a véreben a vallása szeretetétől áthatott mult megelevenedése helyett, egy attól idegen léleknek a szeme néz majd reá..

Küzdött a lelkiismeretével és — hajthatatlan maradt...

A leány szive pedig lihegve vergődött s mikor át-helyezték az ezredet, elült rajta a bénaság, hogy távol van a szerelmesétől. Nem használt sem az anya siró csitítgatása, sem az apa merev visszautasítása. Annyira nem, hogy november elsején masiroztak ki a városból a Mansfred-huszárok világos atillái és december elején megszöktette a főhadnagy a leányt.

Ránczossá, öreggé tette Lujzika kirebberése Berekinék, a pusztája vértápláló levegőjétől pirosra zománczozott arczát. Azt érezte, hogy a fény mind elshant előle: sötétség lesz ezután mindenütt. Hogy nem lesz több öröm a világon. Az idegtompító fájdalom keserűségéből feleszmélve látta, hogy itt megmáshatatlant áll, eleget kell tennie a tisztességnek: lehetővé tette a házasságot a biztosítékkal, annak a számára, a kinek az arauzsinórjánál egyéb nemes fémje nem volt, s akit ő sohasem fog elismerni vejének.

De a lelke fátyolos lett, atléta termete belerokkant. Csudálatosan arányos teste, a mely minden szabóknak az öröme volt azelőtt, mert uri ruhává lett rajta a leggyatrább szövet is: néhány hónap alatt meghorpadt. Beborult a villogó szeme, olyan volt, mint a lelke: telve a keserűség melankóliájával. A felesége sirva, mosolyogva, lágyan, szenvedélyesen kérlelte, a dér csak nem szakadt le a férfi szivéről. A rajongásig szerette mindig a földet s ebben találta minden vigasztalását azóta, hogy Lujzikával kiszállott a meleg a házból. Bennlakott a megyei székhelyen, de minduntalan kiszaladt a pusztájára: a levegő, az a levegő kellett neki, a magyar földnek az illata, mely betölti majd lelkében az ürt. De — így hitte — hűtellen lett hozzá a föld is: konkoly-nak látott minden buzaszemet.

Azt mondta, hogy »azok« ő rá nézve semmik. ... És minden gondolatát azok foglalták el.

— Meglásd, kiszakad egyszer a baj, — szólogattott a feleségének. — Meglásd. És mondhatom, keserű vigasz lesz nekem akkor, hogy én ezt előre megjósoltam.

A nő ilyenkor szendén mosolygott:

— Ugyan hadd el; te analizáló tételeket állítottál fel s azzal nem törődél, hogy fiatal szivek nem medítálnak, hanem szeretnek, és mélységbe pottyán valamennyi bölcselkedő diszciplina. Először az volt a bajod, hogy Jaróczy Zoltán nem zsidó, hát azért nem szeretheti a leányunkat. Ezek meg majd elepedtek egymásért, Azután az volt a hiba, hogy Zoltán katonatiszt, tehát: csélcsap. És belegörnyedt, ugy égett a leányért.

Berekinék a szemében már sztereotip volt a lemondó keserűség:

— A leányom boldogsága nekem a legboldogabb vereségem volna. — Megöregedett lassúsággal tette hozzá: — Ti a vérnek a törvényeit teóriának csufoltátok. Jól van. Eihidd, ujjongó szívvvel nevetnék én is, ha a tapasztalás engem tenne nevetségessé a félelmemben. De, ha a szerelmi lángból majd csak a zsarátnok pislog, majd meglátjátok mi lesz akkor.

És ezek a jégcsapocskák sűrű rendekben sorakoztak a lelkén. hosszú hónapokon át sem akartak felolvadni, pedig az asszonynak mennyi meleg lehellete szállott rájuk.

Berekiné ugyanis majd minden harmadik héten ment Lujzikáékat látogatni. Az ily látogatások után szelid évődés szokott hullámozni tekintetében:

— Na a jóslatod hála Istennek nem igen teljese-dik. Hisz már elmúlt egy éve, hogy házások és virul a szívében a boldogság. — Diadalmasan ujságolta tovább: — Istenem, még a lélegzetük is csókolja egymást. Te rosszszívű, te, mikor puhulsz már meg, mikor még már el hozzájuk?

A fagyos kéreg csak ilyenkor engedett fel kissé Berekiné a szíve körül. Nem felelt, csak a szeme szólt:

— Jó, jó, majd meglátom.

II.

A megyei székhely valamelyik nyári bankettjén néhány imbolygó hangulatu legazdálkodott földesur kivágta a nagy mázsát: az agrárság dicséretét zengték, de ki-kisercztek a beszédjükből szelid zsidóverő szikrák is. Bereki Dániel végigette az ételsorját és higgadt, majdnem fáradt lomhasággal mondott tósztot:

— Tisztelt uraim, már én csak amondó vagyok, hogy ezt az édes földet nálamnál jobban sem szereti senki. Akár az anyámat, úgy ápolom, hogy mindig dú-sabb legyen. Ez az én agrárizmusom. Dixi! A magyar föld egészségére iszom!

Ez az egypár mondat nagyon ártatlanul hangzott, de csipte, akár a sósav azt a néhány hazaffyt, aki előbb makaózás közben elművelte a földjét, azután felült a zsidóverő agrárparipára. Tudta hát Bereki Dániel, mit beszél. Higgadtnak látszott kívülről, ám megülte a bensőjét a keserűség, mikor angolosan, de magyar kemény-ségüket lépve otthagya a társaságot. Borus tekintettel ment haza. A felesége ujjongva szaladt elejbe, kezében egy levéllel:

— Látod! Olvasd el ezt. És ezután szólj csak egy szót is.

Kellemesen zszibongó érzéssel nézte Bereki a levelet.

Kedves Apa,

— lágyuljon már egyszer meg a szíve, hogy az isten áldja meg. Hát mi rosszat tettem? Szeretem a lányát, de nagyon. Ő meg engem. Ezért csak nem haragszik ránk. Szépen kérjük ugyan jöjjön már el hozzánk. Ugy össze-vissza szorongatjuk, hogy tiz esztendővel megfiatalodik.

Öleli, csókolja:

Zoltán és Lujzi.

Igyekezett-igyekezett Bereki erős lenni, csak hogy a szemében ott settenkedett egy köny.

Az asszony sirva, mosolyogva sutto-gta:

— Katonás rövidség. Színültig meleg szív.

Bereki tréfásan megfenyegette, de már nem volt ebben kételkedés semmi:

— Erre is te vetted rá őt. Képzelem meddig tartott. — Azután homlokon csókolta a feleségét:

— Megyek, megyek hozzájuk.

III.

Alig egy-két perczel az indulás előtt ült be Bereki a viczinális vonatocská kupéjába s mégis egy örökkévalóságnak tünt fel előtte a várakozás. El akarta magával hitetni, hogy azért fészkelődik, azért idegeskedik, mert a mozdonyvezető ur nagyon sokáig szívja ott-künn a pipáját és legyürte magában izgatottságának a lelkében vibráló okát, hogy: először fogja látni másfél esztendő óta a leányát.

A mozdonyvezetőnek alighanem kialudt a pipája: a masinája sóhajtott, Bereki abba a gondolatba zökkent, hogy: indulás A szelid pöfögés el is kezdődött. Egyszerre csak azt süvitette néhány borizü hang, hogy: megállj! — s a pöfögés egy pillanatra abban is maradt, a hangok tulajdonosai felpattantak a vonatra s a méla pöfögés ismét szólt: megindult a masina. Három lihegő, csillogó szemü vadászruha egyszerre megtöltötte Bereki kupéját konyakgőzzel. Tehát az urak hangja nem boros volt. Hanem konyakos. De nagyon.

A felugráskor az egyik zöld posztókabát azt csuklotta ki, hogy: — szabad? — de már akkor a másik kettő is a kupében fujta a szivarja füstjét, a három vadásztáska fenn volt a kocsni hálójában, a fegyverek a sarokban.

Berekit akaratlanul is megcsapta a magyar erdőnek a csókoló illata, amint odatévedt a szeme a fegyverek felé. A vadászembernek az aprólékosan elemző nézése megnyugtathatta az egyik vadászsapkás koponyát, hogy »ez« is a magukfajtája, odafordult hát Berekihez, de meg-megcsuklott a konyakos hangja:

— Hiába Lankaszter a Lankaszter, ha a köd miatt egyetlen vad sem kerül puskacsó elé. No ezért kár volt három és fél órát a viczinálison gubbasztani.

Ez a forma tehát a kérdezősködésre készített. Bereki nyugodtan jegyezte meg, csak hogy épp mondjon valamit:

— Ha messziről jöttek az urak, bizony kár volt. A ködöt nem érdemes széjjel löni.

— Az embert a méreg eszi, hogy a nagyapja bűnét is kivallatja belőle ez a kávédaráló, aztán még csak a hült színét se látja a vadnak.

— Kellemetlen, — felelte Bereki. Kissé kelletlen szín volt a szavában, anélkül, hogy éles is lett volna. Olyan ember módjára beszélt, aki Párisról gondolkodik és azt kénytelen végighallgatni, hogy holnap eső lesz. Tartózkodó beszédével eleve is el igyekezett vagni az intimusabb társalgás ösvényét, mikor százfélekepp variálja bensejében a viszontlátást.

Egyik tömzsi ur zavaros szemekkel bámult ki a telegráfrótokra, aki még először szólalt meg, sehogysem találta a helyét:

— Még csak mutatóba sincsen a nyulból, aztán ez a gyalázatos időben a lábam is megbolondul és fájni kezd.

Egyik társa ásitott.

— Hisz' kivették belőle a golyót.

— Ki, ki, de egy kis reuma szaladt helyette beléje. — Harsogni kezdett a kacagása: — Halljátok, kulánsak a zsidók ebben a Felvidéki biztosító társaságban. Egy szóra kifizették az ezerötszáz pengőt.

Az éles hang Bereki fülét is arra készítette, hogy figyeljen. A kis tömzsi ur felkapta a fejét:

— Csak nem biztosítottad be a becses életedet?

A szagotott kacagásból élesen bujkáltak ki a szavak:

— Volt eszembe. A zsidó szivecske, a feleségem ő nagysága gondoskodott úgy felőlem, hogy még baleset ellen is bebiztosított.

A koválygó alkoholos nevetésből kivált Bereki lelkének a felegyenesedése. Végigsuhant rajta egy kis hasítás: ez az ur tehát férj és nem zsidó, a felesége azonban zsidó.

Amaz őszinte kortyot huzott a konyakos üvegjéből és úgy folytatta tovább, mintha az agaráról beszélne. A nyelve nem igen akart engedelmelkedni:

— No azt hát nem mondhatja senki, hogy a zsidó hölgyike szive nem akar mindenképp melengetni. Ebben a formában különben nem is banom a melengetést. Ezerötszáz pengő gázkályhát csinálnak belőlem. Kapott a zsidó hölgyike tiz perczent províziót új ruhákra. Egyébként igazán torkig lennék a langyos limonádéval. Ha úgy nem gondolnék arra, hogy a vén zsidó, az apja majd egyszer megbéleli a bugyellárisomat, bizisten megkérdeztem volna feleségem ő nagyságától, hogy Palesztinában az ősmamája másfélévi házasság után is így égette-e unalmas gondoskodásaival a férjét?

A kis tömzsi elmésséget óhajtott megkoczkáztatni:

— Magad fütötted be a zsidó takaréktüzhelyt, Zoltán.

Berekinek az egész párbeszéd alatt súrolta, karczolta a foga az ajkát. A hatalmas ember meg-meg vonaglott. Mikor az utolsó, néven való megszólítás beleszakadt a fülébe, minden erejének a csatájával kellett legyőznie lelkének a felriadását.

Zoltán, a férj, rándított egyet a vállán.

— Végre is nem leszek egy évszázadig szerelmes a feleségembe sem. A modorom olyan keztyűs most is, mint azelőtt volt. Elégedjek meg, hogy tisztességes nevet kapott. Ha ő ezt nem érti, az az ő baja. Az anyja, a zsidó mama, úgy látszik érti, hogy ez is elég. Legalább a viselkedése ezt mutatja, mert elég gyakran szerencsétlen, és sohasem üres kézzel. Most is a tisztelt nyakunkon ül három nap óta, de nem akarom lerázni, mert a mosolygó arczából látom, hogy néz ki valami a zsebéből. Az a fene ezredkassza meg hónapok óta ezer fézkes számárságot levon a tisztí fizetésből, hogy a tiszt urak akár éhen veszekedhetnének, ha nem volna zsidó tehén.

A viczinális masinácskája nagyot döccent, mintha kátyu került volna az útjába, pedig csak beért egy állomásra andalgó füttyszóval.

A »férj« csettintett a nyelvével, akár egy jó kortyot nyelt volna le:

— Ha nem csálnak a szelek, jön a napokban áldásos békejobbival a vén zsidó is. No, magunk között szólva, azt sem lejték meg még az életben úgy, mint én.

A hatalmas test pillanatokig lihegett a kupé sarkában. Fáradtan. Megbénítottnan. Felpattant belőle a legyömöszölt fájdalom, de kételkedő dühvel legyűrte. Kimenő félben volt. Megállott a kupé ajtajában:

— Nemde, Jaróczy László főhadnagy urhoz van szerencsém?

Ennek a tekintetét megfestette egy kis meglepődöttség és mosolygott:

— Az vagyok egészen, ha civilruhában is. S én kit tisztelhetek önben?

Most Berekinek a nyelve csettentett, de a szemeködös volt az odabújt könyvtől:

— Bereki Dániel a nevem, hát az apósát kellene tisztelnie. A vén zsidó azonban nem vár öntől tiszteletet. A leányomhoz akartam menni, azt hittem mást látok majd önben. Nos: most megyek haza a legközelebbi vonattal. Majd várok egy ideig, míg a leányom is haza jön. Mert haza fog jönni. Hozzám. Az bizonyos....

Fáy Nándor.

A tanácsos úr leánya.

Elbeszélés.

— Irta: Salgó F. László. —

(2. Folytatás.)

Ha ez az ember zsidó, ha ilyenek is lehetnek a zsidók, akkor nem igaz az, akkor hazugság az, amit tiz esztendőn keresztül az eszébe, a szívébe csöpögtettek a zsidókról.

Mennyivel különb ez a zsidó, mint azok a léha keresztény báró-, meg gentry-fiúk, akiket eddig megismert!... És egyszerre, megmagyarázhatatlanul, feltűnt előtte annak a koldus zsidónak a képe és úgy fájt, de úgy fájt erre a szivecskéje, mikor eszébe jutott, hogy mint üzték el azt a szegény nyomorultat...

És a mit tiz év alatt a gondolkozásába vittek a zsidókról, azt egy rövid óra kitörölte, megmásította...

VII.

És másnap, meg azután is néhány napig mintha Pécsi nem lett volna oly szorgalmas az irodában, mintha kissé szórakozott is lett volna.

A numerusokat rossz rubrikába írta s azoktól sürgette meg a kimutatásokat, akik a legpontosabban szokták »beszállítani« azokat.

Természetes, hogy otthon is észrevett rajta valamelyes változást az anyja. Feltűnt neki, hogy fia, milyen magabazárkozott, milyen szórakozott lett. Észrevette, hogy sokszor későéjfélig is álmatlanul hánykolódik az ágyon.

Látva, hogy a fiu nem szól, nem akarta kiereszokolni, hogy beszéljen. Csak várt. Tudta, hogy majd csak elmondja az, hogy mi nyomja a szívet...

De a mint a napok multak, a munka még sok volt, lassankint csak elfeledkezett a tanácsos úr lányáról.

Megint rendben ment a munka s otthon is megint csak a régi lett...

VIII.

Sokszor a legkisebb dolgok lesznek nagy események rugóivá.

Igy történt Pécsivel is. Mikor kedvvel, ambícióval elkészítette azt a munkát, melylyel az osztálytanácsos ur megbizta, nem várt, nem remélt a munkájától semmit.

Megszokta már az öt hosszú év alatt, hogy a szép ígéretek csak ígéretek maradjanak...

És a szerencsének most úgy tetszett, hogy tenyerére emelje azt a szegény fiút, ki eddig hasztalan öltött egygyé éjt, napot, hogy valamire vihessen. S a mit hosszú éveken keresztül, lankadatlan munkájával nem tudott elérni, azt egy szerencsés óra meghozta neki.

Az a fogalmazvány, melyet az osztálytanácsos ur megbizásából készített, egy fontos előterjesztés volt a miniszterhez.

Valami nagyobb változást akart Darvassy miniszteri tanácsos ur keresztülvenni az ügykezelésre vonatkozólag. Szépen kikalkulálta, hogy milyen előnye lenne ebből az egész hivatalos ügymenetnek, milyen anyagi megtakarítással járna az.

Mikor azután önmaga már teljesen tisztában volt az előnyökkel, érvekké, felhivatta magához Baráth osztálytanácsost, ki az egyik ügyosztálynak vezetője volt.

Megismertette vele az egész dolgot apróra; elmondotta, hogy sokat vár tőle s ha sikerül, úgy az egész ügyosztálynak, szakosztálynak nagy hasznára válik.

(Folytatása következik.)

